

Resume af rapporten

# Højskole med forløb i dansk og matematik

Anne Mette W. Nielsen, Anne Görlich og Nanna Bank Sørensen



# Baggrund og formål

Dette er en opsummering af rapporten 'Højskole med forløb i dansk og matematik', som undersøger, hvad forløb i dansk og matematik på højskole kan gøre for 16 til 25 årige unge, der af forskellige årsager udfordres i mødet med det ordinære uddannelsessystem. Forløbene indgår i højskolernes kostskolemiljø og særlige pædagogiske rum, der fungerer som kontekst og redskab til at øge de unges faglige såvel som sociale og personlige udvikling bredt set.

Forløbene er udviklet i et større uddannelsesprojekt i regi af Folkehøjskolernes Forening, som vi har fulgt udviklingen af i perioden 2019-2022 på fem højskoler. Der er tale om en tværgående undersøgelse, hvor vi har set nærmere på højskolernes tilrettelæggelse af forløbene, de unges oplevelse af at deltage i dem, samt deres udbytte. Rapporten synliggør, hvilke potentialer og muligheder forløbene rummer for de unge, og hvilke opmærksomhedspunkter højskoler og samarbejdspartnere med fordel kan være opmærksomme på i en videreudvikling af forløbene.

Projektets succeskriterier har været, 1) at 70 procent af de unge kommer i gang med en ungdomsuddannelse eller er optaget på en ungdomsuddannelse senest tre måneder efter de intensive læringsforløb, 2) at 70 procent af de unge får øget deres dansk og matematik færdigheder, så de kan klare optagelsesprøverne på ungdomsuddannelserne, og 3) at 75 procent af de unge giver udtryk for, at de føler sig mere afklaret og bedre rustet til fremtidig uddannelse.

## Datagrundlag

Analyserne bygger på en flerhed af metoder, der kombinerer kvantitative og kvalitative data i form af spørgeskemaer, telefonsurveys, kvalitative interviews og observationer. Samlet har vi lavet individuelle interviews med 29 unge (heraf fire online), 5 fokusgruppeinterview (heraf et online) med i alt 16 unge, 5 interviews med dansk- og matematiklærere, samt koordinators på de forskellige højskoler samt 50 timers observation i dansk- og matematikundervisning på skolerne og 40 timers observation i øvrig undervisning og aktiviteter. Hertil kommer 15 interviews med samarbejdspartnere.

Den kvantitative del af undersøgelsen udgøres af 151 besvarelser, hvoraf der er 63 spørgeskemabesvarelser, 40 progressionsmålinger og 48 telefonsurveys. Der er tale om et udpræget ungeperspektiv i undersøgelsen, således at det overvejende er de unges perspektiver, der er bærende for analyserne suppleret med perspektiver fra lærere, koordinators, forstandere og eksterne samarbejdspartnere.

# Opsummering af resultater

I det følgende præsenteres nogle af rapportens resultater og analyser.

## Samarbejdet omkring de unge

Når vi ser på samarbejdet med de forskellige aktører rundt om de unge, fremgår det, hvor centralt det er at skabe sammenhæng i opholdet for de unge. Det gælder både i forhold til at finde frem til højskolen som mulighed, finansiere opholdet, støtte den unge undervejs i opholdet, samt hjælpe den unge med at afklare, hvad der skal ske bagefter. I undersøgelsen tegner sig tre typer af samarbejder mellem højskoler og eksterne samarbejdspartnere: det formaliserede samarbejde, som er præget af en høj grad af standardisering af procedurer, det personbårne samarbejde, som bygger på en tæt kontakt til en navngiven person i kommunen samt ad hoc samarbejdet, som er præget af en høj grad af tilfældighed og fleksibilitet.

Samlet set viser de tre typer af samarbejde, hvordan højskolerne forsøger at navigere i det kommunale system, herunder hvordan forskellige samarbejdsformer kan adressere usikkerheder og udfordringer i forhold til arbejdsgange. Rapporten peger på, at ad hoc samarbejdet rummer nogle styrker i forhold til at rekruttere bredere og løbende udvikle indsatsen, men at det er centralt at bevæge sig væk fra et samarbejde udelukkende præget af ad hoc og hen mod det mere stabile formaliserede eller smidige personbårne samarbejde.

## De unges udfordringer og forventninger

De unge har forskellige og varierende grader af udfordringer i forhold til uddannelse samt forventninger til forløbet på højskole. De unges baggrunde falder i fire forskellige grupper, som karakteriserer de udfordringer, de er mest præget af i forhold til deres møder med uddannelsesverdenen. Der er tale om unge med en baggrund præget af faglige udfordringer, unge med en baggrund præget af social eksklusion, unge med en baggrund præget af skoletræthed og unge med en baggrund præget af sproglige udfordringer.

Analyserne viser, at de unge finder ind på højskolerne ad forskellige veje og ofte kommer med forskellige forventninger til opholdet afhængig af deres baggrund. De fleste unge forventer en vis social og personlig udvikling, mens der omkring den faglige udvikling er store variationer. Nogle forventer at kunne bestå folkeskolens afgangsprøve, andre at blive bedre til bestemte dele af faget og andre igen ønsker at genfinde motivationen for at gå i skole.

## Højskolen som særlig ramme

De unge starter på højskolen med nogen ambivalens, og nogle bliver så overvældede, at de kan have ekstra brug for støtte i starten og måske endog for at tage hjem for at vende tilbage med fornyet energi. Når de unge har vænnet sig til hverdagen, ser vi også, hvordan dens forudsigelighed og rutiner kan være helende særlig for de unge, som har manglet struktur i deres dagligdag og oplevet en høj grad af isolation. Det fremtræder med stor tydelighed, hvordan højskolernes fællesskaber har et udviklende potentiale for de unge, ikke mindst fordi det kan tage sig ud på mange forskellige måder. De møder på højskolen både unge, som de kan spejle sig i, og unge, som er anderledes end dem selv, og som er med til at åbne nye perspektiver.

Nogle af fællesskaberne bygger på relationer af stor intimitet og nærhed, mens andre er mere løse. Det er tilsvarende tydeligt, hvordan lærerne har en meget central rolle for mange af de unge både i forhold til at hjælpe med at etablere fællesskaberne og mere individuelt for de unge, som også har brug for en støttende og lyttende kontakt. Højskolernes mange muligheder for udfoldelse er noget, mange af de unge tillægger stor værdi og oplever som identitets- og tilhørsforholdsskabende. For nogle unge bruges de mange udfoldelsesmuligheder til at holde en pause fra fællesskabet og fordybe sig i kreative udtryk eller naturen, mens de for andre bruges til at dyrke særlige interesser eller til at arrangere fælles aktiviteter at samles om. Kombinationen gør højskolen til et attraktivt miljø at være i for de unge og skaber rammer, der både er trygge og hjemlige og kan bruges til at folde sig ud i på helt nye måder. For enkelte unge er højskoleopholdet forbundet med store udfordringer, og de har svært ved at finde sig til rette.

## Dansk og matematik på højskole

De forskellige højskoler organiserer undervisningen i dansk og matematik på forskellige måder. I undersøgelsen finder vi tre modeller: Den specialiserede helhedsmodel, hvor alle unge på hele højskolen undervises i dansk og matematik, linjefagsmodellen hvor de unge vælger en linje med dansk og matematik, der fungerer parallelt med højskolens andre linjer, og valgfagsmodellen, hvor de unge vælger dansk og matematik som valgfag på linje med højskolens øvrige fag. De forskellige modeller har forskellige styrker og svagheder, som det er væsentligt at være opmærksomme på at fremme eller imødegå.

Når vi ser på de unges vurderinger af undervisningen i dansk og matematik, ser vi, at de unge overvejende er positive og oplever, at de forbedrer deres færdigheder. De oplever især, at undervisningen er anderledes, end de har været vant til, og fortæller om at møde nye former for undervisning i form af prøvebaseret, praksisbaseret og samtalebaseret undervisning.

Det er særligt fremtrædende, hvordan de unge har meget positive vurderinger af deres relationer med lærerne og især fremhæver, at lærerne opleves som erfarne og dygtige, at de ikke giver op på de unge, at de tilpasser undervisningen individuelt, og at de sætter en god stemning, som er med til, at de unge har lyst til at deltage i undervisningen. De øvrige fag på højskolen opleves som vigtige afbræk fra dansk og matematik for nogle, som afsæt for nye erfaringer og perspektiver for andre, mens de for enkelte af de unge er helt afgørende for, at de vælger at følge det intensive læringsforløb på den pågældende højskole.

## Udbytte og overgange

De unge er generelt positive eller meget positive overfor deres udbytte af højskoleopholdet. De fremhæver især betydningen af at være en del af et fællesskab som centralt for deres sociale, personlige og faglige udbytte. Hele 80 procent af de unge i spørgeskemaundersøgelsen vurderer undervejs i deres forløb, at de i nogen eller høj grad er blevet bedre til dansk og/eller matematik, og 75 procent vurderer, at de i nogen eller høj grad er blevet bedre til andre fag, de har fulgt. 76 procent vurderer i nogen eller høj grad at kunne bruge, det de lærer på højskolen, i deres hverdag, og 84 procent vurderer i nogen eller høj grad at kunne bruge det, de har lært på højskolen, senere i livet. Tilsvarende angiver 83 procent af de unge, som har fulgt danskundervisningen, at de har fået noget, stort eller rigtig stort udbytte af den, når de interviewes i telefonsurvey'en tre til fem måneder efter endt ophold, og 75 procent af de unge, som har fulgt matematik, angiver, at de har fået noget, stort eller meget stort udbytte af undervisningen. Hertil kommer, at 89 procent af de unge angiver at have fået noget, stort eller meget stort udbytte af de øvrige fag, som de har fulgt undervejs i deres højskoleforløb.

Det er fremtrædende, at de unge undervejs i opholdet oplever en stor ændring i deres tillid til uddannelse i kraft af den hjælp, de får i undervisningen og mere generelt i forhold til deres udfordringer. Det peger på højskolernes evne til at styrke de unge, ikke mindst mens de går på højskolen.

I en opfølgning tre til fem måneder efter deres højskoleophold angiver 35 procent af de unge, at de er startet på en ungdomsuddannelse umiddelbart efter endt ophold, mens en del af dem – flere af dem helt som planlagt – vender tilbage til EGU/FGU og andre starter i arbejde. Samlet set ser vi i undersøgelsen, at 78 procent af de unge er i gang med enten ungdomsuddannelse, arbejde eller et forberedende forløb som FGU'en umiddelbart efter endt højskoleophold.

## Konklusioner og anbefalinger

Rapporten peger på, at de unge overvejende får et meget stort udbytte af højskoleopholdet, men også at uddannelsesprojektet ikke fuldt ud lykkes med at møde de succeskriterier, projektet har sat op i starten af udviklingsprojektet. Det skyldes bl.a. den komplekse kombination af faglige, sociale og personlige udfordringer, de unge ofte har med sig, når de starter på de intensive læringsforløb i dansk og matematik.

Rapporten synliggør, at netop højskolernes evne til at arbejde med en kombination af faglig, social og personlig udvikling er betydende i forhold til de unges udbytte af opholdet og deres veje videre efter højskoleopholdet. Vi ser dog i rapporten også nogle udfordringer, som med fordel kan adresseres i det videre arbejde med dansk og matematik på højskole. Knyttet til disse udfordringer er en række anbefalinger:

## **1. Et alternativ til andre forberedende tilbud**

Rapporten viser, at de unge har et stort udbytte af højskoleopholdet, og opholdet tilbyder bl.a. qua kostskoleformen noget, som andre forberedende tilbud ikke kan. Der er derfor behov for, at man politisk, lovgivningsmæssigt og økonomisk i højere grad indtænker dansk og matematik på højskole som en mulighed især for de unge, som har meget komplekse udfordringer, og som har brug for den unikke kombination af faglig, social og personlig udvikling gennem det tætte samvær med lærere og andre unge, som højskolerne kan tilbyde. Dette kan med fordel også gælde for nogle af de 25-30 årige, som har svært ved at komme videre i uddannelsessystemet.

## **2. Større samarbejde mellem højskolerne**

De enkelte højskoler organiserer og tilrettelægger forløbene meget forskelligt. Denne spændvidde er en styrke for højskolerne som samlet sektor, men kræver en tydelighed fra den enkelte højskoles side om styrkerne og svaghederne ved den specifikke tilrettelæggelse. Det understreger derudover behovet for et tæt samarbejde mellem de højskoler, der tilbyder dansk og matematik, så de kan henvise unge til hinanden, hvor det giver mening.

## **3. Styrket fokus på individuelt og kollektivt relationsarbejde**

På tværs af de fem højskoler i denne rapport er det tydeligt, at de unge udgør en gruppe med stor diversitet. Højskolens styrke er traditionelt at kunne rumme dette, men der kan også være brug for opkvalificering i forhold til at have en nuanceret forståelse især for den gruppe af unge, som har meget komplekse udfordringer. I den forbindelse er det vigtigt at bibeholde det individualiserede fokus, der har vundet frem med de senere års arbejde med kontaktlærer- og mentorordninger. Samtidig peger rapporten på behovet for et større fokus på det kollektive relationsarbejde i og udenfor undervisningen, fordi det bl.a. har en væsentlig betydning for genopbygningen af de unges uddannelsestillid.

## **4. Styrket fokus på overgangene**

Det er centralt, at højskolerne har fokus på at støtte op om de unges start på højskolen. For mange af de unge er den første tid forbundet med store udfordringer, og mange af dem har brug for at kunne trække sig eller blive sluset langsomt ind i fællesskabet på forskellig vis. Det er tillige væsentligt at være opmærksom på, hvad der skal ske for de unge efter opholdet. Der er tale om en svær balance, da højskolen traditionelt tilbyder en slags boble, hvor de unge får en pause fra kravene i det ordinære uddannelsessystem og kan slippe nogle af de svære oplevelser, de har med sig, gennem højskolens etablering af et særligt 'her og nu'. For disse unge er det imidlertid vigtigt, at boblen ikke lukker sig helt om sig selv, men at der er fokus på at hjælpe dem med at afklare, hvad de skal efterfølgende, og hvordan de bedst kommer videre i samarbejde med aktører rundt om dem.

## **5. Ændret titel på uddannelsesprojektet**

Det kan være misvisende at bibeholde titlen 'intensive læringsforløb', da den tidsmæssige intensitet, som sædvanligvis associeres med denne, ikke er gældende. Forløbene strækker sig i den nuværende form over 18-22 uger, og en relativt stor del af de unge bliver på forløbene i flere semestre. Dette er der en stor styrke i, men selvom de unge har megen undervisning i dansk og matematik, kan det næppe betegnes som et intensivt læringsforløb. Man kan derfor fremadrettet overveje en titel som 'dansk og matematik på højskole' for netop at understrege dobbeltheden i, at forløbet både handler om at have dansk og matematik, og at de unge deltager i højskolens øvrige undervisning, aktiviteter og sociale samvær.

**Højskole  
med forløb i dansk  
og matematik  
- en opsummering**

Center for Ungdomsforskning  
Institut for Kultur og Læring  
Aalborg Universitet

**Udgivet**

September 2022

**Forfattere**

Anne Mette W. Nielsen  
Anne Görlich  
Nanna Bank Sørensen

**Layout og forsidefoto**

Randi Hagemann

**Ophav**

© Forfatterne og Center for Ungdomsforskning

**cefu** | Center for  
Ungdomsforskning



**AALBORG  
UNIVERSITY**